

ROLA I ZADANIA CENTRUM PREWENCJI TERRORYSTYCZNEJ ABW

Anna Kañciak-Kulińska – Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego

W 2020 roku minie piętnaście lat od przyjęcia przez Radę Unii Europejskiej „Strategii UE w dziedzinie zwalczania terroryzmu”¹. Przywołanie tego faktu – w świetle powołania Centrum Prewencji Terrorystycznej Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (ang. Terrorism Prevention Centre of Excellence, TPCoE) – jest kluczowe i pozwala zrozumieć szerszy kontekst podjęcia takiego przedsięwzięcia. Strategia opiera się na czterech filarach – działaniach, stawiając na pierwszym miejscu zapobieganie (ang. PREVENTION). W efekcie tego, prewencja terrorystyczna otwiera katalog prac organów ścigania oraz – już wieloletnią – dyskusję ekspertów, praktyków i naukowców dedykowaną terroryzmowi.

Po wydarzeniach w 2001 r. w Stanach Zjednoczonych i atakach terrorystycznych, które miały miejsce w kolejnych latach, w prewencji wskazano na priorytet w zapobieganiu czynnikom lub pierwotnym przyczynom, które mogą prowadzić do radykalizacji postaw i rekrutacji kandydatów.

Wyeliminowanie tych symptomów oraz warunków sprzyjających radykalizacji i rekrutacji musi poprzedzać ich zidentyfikowanie, a następnie wyizolowanie, zminimalizowanie i wyeliminowanie. Pierwszy filar unijnej strategii w dziedzinie zwalczania terroryzmu – w zestawieniu z kolejnymi trzema: ochroną, ściganiem, reagowaniem – nie bez powodu otwiera katalog skutecznego zwalczania terroryzmu. W praktyce okazuje się jednak najtrudniejszy.

Wsparciem w tym zakresie jest kolejna unijna strategia przyjęta w 2008 r. i zmieniona w 2014 r. poświęcona walce z radykalizacją i werbowaniem terrorystów, która rozwinęła problematykę zapobiegania radykalizacji:

- skutkującej terroryzmem i brutalnym ekstremizmem,
- postaw i werbowaniu terrorystów, w tym radykalizacji w internecie.

Kluczowym jednak jej elementem i szczegółem nierzadko uchodzącym uwadze wielu praktyków jest podkreślenie znaczenia długofalowego, proaktywnego i kompleksowego podejścia.

Prewencja terrorystyczna, w której podstawową rolę odgrywa świadomość obywateli, dla swej skuteczności musi być realizowana konsekwentnie z założeniem wieloletniego procesu edukacyjnego i szkoleniowego.

Przenosząc założenia międzynarodowego podejścia w walce z terroryzmem na wymiar praktyczny oraz krajowy, przy uwzględnieniu aktualnego poziomu zagrożenia terrorystycznego w Polsce i na świecie, utworzono pierwsze na skalę światową, Centrum dedykowane zapobieganiu terroryzmowi.

Centrum Prewencji Terrorystycznej (dalej: CPT ABW) to wyspecjalizowana jednostka Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, która zajmuje się szeroko pojętą profilaktyką terrorystyczną. Kluczowym elementem działalności Centrum jest rozpowszechnianie wiedzy na temat możliwości zapobiegania niekorzystnym – z punktu widzenia bezpieczeństwa – zdarzeniom. W tym zakresie CPT ABW organizuje regularne szkolenia dla funkcjonariuszy i pracowników służb specjalnych, a także pracowników organów administracji publicznej oraz podmiotów prywatnych.

Centrum dąży do stworzenia płaszczyzny wszechstronnej, regularnej współpracy skupiającej dostępną wiedzę i doświadczenie służb specjalnych, instytucji publicznych, a także dorobek uczelni i instytucji naukowych, stając się forum do rozwoju współpracy wszystkich podmiotów systemu bezpieczeństwa.

Powołanie Centrum jest także bezprecedensową inicjatywą o charakterze międzynarodowym, odzwierciedlającym potrzeby i strategiczne kierunki działania Polski oraz innych państw Europy Środkowowschodniej. Uruchomienie i rozwój Centrum Prewencji Terrorystycznej ABW stanowi w powyższym kontekście istotny krok na rzecz instytucjonalizacji i ugruntowania współpracy krajów wchodzących w skład Inicjatywy Trójmorza.

Można jednak zadać pytanie, dlaczego powstało Centrum, dlaczego w Polsce, dlaczego teraz.

Terroryzm pozostaje obecnie jednym z najważniejszych globalnych wyzwań, z jakimi musi się zmierzyć także Polska. Konieczność weryfikacji tradycyjnego podejścia do zagrożeń o charakterze terrorystycznym stała się impulsem do wyjścia poza dotychczasowe metody rozpoznawania i zwalczania tego zjawiska. Obecnie Polska nie jest pierwszoplanowym celem dla organizacji terrorystycznych. Mimo to – z uwagi na powagę zagadnienia i nieprzewidywalność działań zamachowców – nie można wykluczyć ataku na terytorium RP. Trzeba również pamiętać, że terroryzm to nie tylko organizacje islamskie. Największe zagrożenie mogą stanowić osoby o radykalnych poglądach, które ulegają propagandzie organizacji ekstremistycznych oraz skrajnych ugrupowań politycznych. Należy także liczyć się z możliwością wrogich działań w związku z udziałem w kampanii antyterrorystycznej oraz operacjach NATO czy UE.

Wielość i różnorodność zagrożeń pokazuje, że inicjatywa powołania w Polsce Centrum Doskonalenia, specjalizującego się w prewencji terrorystycznej, jest przede wszystkim ukierunkowana na obywateli i ich ochronę. Uczestnicy szkoleń, spotkań konsultacyjnych i

warsztatów organizowanych przez CPT ABW są obywatele RP, którzy powinni mieć świadomość o grożących im zagrożeniach w kraju i poza jego granicami.

Dotychczasowa praktyka potwierdza, że najbardziej skuteczną metodą przeciwdziałania zagrożeniom ekstremistyczno-terrorystycznym jest wczesne reagowanie na pierwsze symptomy radykalizacji w społeczeństwie. Powyższe może zapewnić jedynie odpowiednio zaprojektowany i sprawnie funkcjonujący system środków prewencyjnego oddziaływania, których celem jest podnoszenie wiedzy, a tym samym świadomości.

Centrum Prewencji Terrorystycznej funkcjonuje jako jednostka Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, ponieważ to właśnie ABW pełni kluczową rolę w systemie antyterrorystycznym RP.

Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego jest służbą specjalną powołaną do ochrony porządku konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej. Zakres zadań ABW koncentruje się na ochronie bezpieczeństwa wewnętrznego państwa i obywateli.

Jednym z głównych zadań ABW jest rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie zagrożeń terrorystycznych, którymi zajmuje się Centrum Antyterrorystyczne ABW (CAT).

Powyższe działania wspierane są przez CPT ABW w zakresie prewencji terrorystycznej, ponieważ podjęcie skutecznych działań nie powinno ograniczać się wyłącznie do działalności służb odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa. Dlatego CPT ABW dąży do stworzenia szerszego mechanizmu prewencji opartego o współdziałanie wszystkich podmiotów administracji publicznej oraz obywateli w procesie kształtowania kultury bezpieczeństwa w Polsce.

Celem działalności Centrum jest podnoszenie świadomości w obszarze przeciwdziałania terroryzmowi oraz w zakresie niekorzystnych zjawisk i procesów mogących sprzyjać powstaniu zagrożeń ekstremistyczno-terrorystycznych.

W tym kontekście ważną rolę odgrywa zdobywanie oraz upowszechnianie wiedzy i najlepszych praktyk postępowania związanych z reagowaniem na zdarzenia o charakterze terrorystycznym oraz z radykalizacją w społeczeństwie i w grupach najbardziej podatnych na tendencje radykalne.

Centrum Prewencji Terrorystycznej ABW organizuje spotkania i konferencje krajowe oraz międzynarodowe w celu wymiany informacji i zdobywania wiedzy. Zgromadzone informacje są poddawane analizie i konsultowane z ekspertami, a następnie wykorzystywane w działalności edukacyjnej i szkoleniowej Centrum.

Działalność edukacyjną Centrum realizuje m.in. poprzez organizowanie sprofilowanych szkoleń dla funkcjonariuszy służb specjalnych oraz pracowników administracji publicznej. W ramach

prowadzonej aktywności Centrum organizuje liczne spotkania dla pracowników ministerstw, centralnych organów administracji rządowej oraz urzędów wojewódzkich. Są one poświęcone m.in. problematyce zagrożeń związanych z nielegalną migracją, rozwojem tendencji terrorystycznych w Europie i na świecie, czy też specyfice muzułmańskiego kręgu kulturalnego w sprzyjaniu postawom ekstremistycznym.

Komentarz

Informacje uzyskane w trakcie spotkań z pracownikami administracji państwowej służą jednocześnie rozpoznawaniu aktualnego stanu bezpieczeństwa państwa oraz identyfikacji luk w systemie jego ochrony, a także zabezpieczenia infrastruktury krytycznej przed wszelkiego rodzaju atakami lub obcym oddziaływaniem (terroryzm, zagrożenia hybrydowe, cyberataki). Na tej podstawie CPT ABW przeprowadza analizy i formułuje stosowne rekomendacje do organów administracji publicznej celem wprowadzenia zmian oraz w razie potrzeby zainicjowania odpowiedniego procesu legislacyjnego. O aktywności CPT ABW i bieżącej działalności można przeczytać na stronie internetowej Centrum, która jest dostępna również w języku angielskim (www.tpcoe.gov.pl).

1 Dok. 14469/4/05 REV 4.